

Mangler vi lærere eller nye strategier?

I et illevarslende VG-oppslag forleden, ble det presentert tall som viser at vi kan komme til å mangle 18.000 lærere om noen år. Tallene er utarbeidet av Statistisk Sentralbyrå på vegne av Kunnskapsdepartementet. Legg til varselet om mangel på ingeniører, hjelpepleiere og sykepleiere - så begynner det å tegne seg et dystert kompetansekart. Jeg vil belyse én - ofte ikke diskutert - side av utfordringen. Så vil jeg prøve å presentere en strategi for å styrke den nasjonale utdanningskapasiteten.

Men, altså, først til en lite diskutert utfordring i fotsporene av en generell mangel på kompetente arbeidstakere:

Forskjellen mellom by og land.

Vil en underkapasitet i utdanningssystemet ramme distriktene spesielt hardt? Vil kompetansetettheten bli enda lavere i bygdeskolene eller småbedriftene land og strand - enn i byene?

Uten nye grep, taler mye for det. Ganske enkelt fordi alle de statlige investeringer i høyere utdanninger kommer rundt campus. Lite investeres i å utdanne den ressursen som voksne mennesker representerer - i Kirkenes, Støren, Otta eller Farsund.

Utdanningsforskjellene har økt mellom distrikt og by de siste 10 årene. Mye kan tilskrives "naturlige" demografiske endringer - men mye handler om politikk. Når man vet at viktig verdiskapning skjer i distriktene og at kunnskap er grunnlaget for utvikling - må man skape en politikk som bringer høyskoleutdanning ut i hele landet. Med full kraft.

Uten grep vil vi få en ny omdreining i et selvforsterkende fenomen: Staten investerer tungt på alle campus (byene). Først skaper dette skjev rekruttering til høyere utdanning og til syvende og sist gir dette en skjev rekruttering til f.eks skolene (fordi studenter som bor i byer med campus tenderer til å starte sin karriere der). Dette er en "ond sirkel" vi bør ut av.

Men tilbake til lærermangelen. Eller mangelen på ingeniører. Hovedspørsmålet blir hvordan vi kan bygge større utdanningskapasitet raskt og smart. Effektivt og uten enorme investeringer.

For vi har nøkkelen til å kunne gjøre det.

La meg gi to eksempler og en referanse. Høgskolen i Hedmark tok bare i 2011 opp over 200 studenter til årstudier i bedriftsøkonomi og organisasjon og ledelse - der studentene får hele sin undervisning på lokale studiesentra og på nett. Uten særskilte ekstrabevilgninger fra staten. Høgskolen i Telemark har - før årets opptak - over 100 lærerstudenter som følger likeens opplegg gjennom nettverket Studiesenteret.no. Også det uten særskilte midler fra staten. Til sammenligning bruker staten flere hundre millioner kroner årlig til å videreutdanne noen få tusen lærere (noe som er en god og viktig satsing).

Uten å bruke enorme summer på nye campusbygg og strukturendringer - kan myndighetene stimulere de høgskolene som i dag er innovative og leverer høgskoleutdanning, i stor skala, desentralisert til hele landet. Vi har kunnskapen, teknologiene og infrastrukturen som skal til. Og vi har nettverk som "samler" Norge og gir robust organisering av klasser og undervisning.

Med Studiesenteret.no - som nettverk av 100 kommuner og 7 høyskoler - skjer det en effektiv og moderne samhandling mellom høyskoler og distriktskommuner. Ressursene som staten bruker på høyskolene, utnyttes meget godt og flere mennesker nås. Dette systemet kan videreutvikles med minimale offentlige investeringer.

Gjør man det, kan resultatet bli at man får en hypereffektiv bruk av offentlige midler, en rettferdig og viktig fordeling av fellesgodet høyskoleutdanning og en generell modernisering av utdanningssektoren (mht hybride og framtidssrette undervisningsmåter).

Og ikke minst: Det vil gi mange flere av våre barn kvalifiserte lærere.

Det beste en kunnskapsnasjon kan oppdrive er kultur for deling, åpenhet, innovasjon, kreativitet og samhold - og aldri særinteresser som sjelden gagnar demokratiske løsninger og nyttige forandringer. For det er forandringer som må til for at vi skal kunne gi utdanning til alle de menneskene vi trenger for å bygge det norske samfunnet videre.

Og de menneskene fins. Overalt. I hele landet!

Av:
Lars Utstøl
Daglig leder
Studiesenteret.no